เอกสารเผยแพร่ผลงานวิชาการ
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา
ประจำปีงบประมาณ 2566
https://www.skho.moph.go.th

การศึกษาผลกิจกรรมการเปิดห้องเรียน (อบรม) พ่อแม่ เพื่อส่งเสริมบทบาทครอบครัวในการสื่อสารกับบุตรหลานวัยรุ่นเรื่องเพศในจังหวัดสงขลา

จันทร์เพ็ญ นาคแก้ว
กลุ่มงานส่งเสริมสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา

ผลงานวิจัย

การศึกษาผลกิจกรรมการเปิดห้องเรียน (อบรม) พ่อแม่ เพื่อส่งเสริมบทบาทครอบครัว ในการสื่อสารกับบุตรหลานวัยรุ่นเรื่องเพศ ในจังหวัดสงขลา

Study Results of Positive Sex Education Communication Programme on Parental Efficacy of communication in family to Adolescent Offspring Songkhla Province

จันทร์เพ็ญ นาคแก้ว

Chunpen Nakkaew

กลุ่มงานส่งเสริมสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาผลการดำเนินงานของกิจกรรมการเปิดห้องเรียน (อบรม) พ่อแม่ เพื่อส่งเสริมการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวก และการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัว โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวสำหรับผู้ปกครองภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวก ประเมินผลการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวของผู้ปกครองกับบุตรหลานวัยรุ่นภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นบิดา มารดา หรือผู้ปกครองที่รับผิดชอบดูแลบุตรหลานอายุ 10-19 ปี ที่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมเปิดห้องเรียน (อบรม) พ่อแม่ ปีงบประมาณ 2561-ปัจจุบัน จำนวน 2,160 คน ในจังหวัดสงขลา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ร้อยละ 10 คิดเป็นจำนวน 216 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามประเมินการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารของผู้ปกครอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยคะแนนในการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวสำหรับผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก การรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวกับบุตรหลานวัยรุ่น เท่ากับ 3.67 (S.D.=0.48) ซึ่งในส่วนของของค่าเฉลี่ยคะแนนมีการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวแบบสนับสนุนการสนทนา เท่ากับ 55.81 (S.D.=8.67) ในขณะที่ค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวแบบคล้อยตามกัน เท่ากับ 54.08 (S.D.=8.43) กลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่เกินครึ่งหนึ่ง เป็นผู้ปกครองที่มีการสื่อสารในครอบครัวแบบเห็นพ้องต้องกัน คิดเป็นร้อยละ 77.78 ผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างทุกคนมีความเห็นว่าตัวช่วยที่ทำให้การสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับบุตรหลานวัยรุ่นดี คือการรับฟังความคิดเห็นผู้ปกครองมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการสื่อสารในครอบครัวระดับมาก ครอบครัวส่วนใหญ่นำความรู้ไปปรับใช้ในการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรหลานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.78 โดยนำทักษะการสื่อสารที่ผ่านการฝึกปฏิบัติ ไปใช้ในสถานการณ์จริงกับบุตรหลานของตนที่บ้าน มีทัศนคติเชิงบวกในการสื่อสารเรื่องเพศ มีการควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี การฝึกทักษะการสื่อสารเป็นการสร้าง

ประสบการณ์ตรง ได้ช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ปกครอง และยอมรับในความสามารถของตนเองในการสื่อสารกับบุตรได้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ บุคลากรทีมสุขภาพหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการนำรูปแบบกิจกรรมนี้ไปใช้ในการสร้างความตระหนักและฝึกทักษะการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวกตามความเหมาะสม เพื่อประโยชน์สูงสุดในการลดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น รวมทั้งการมีการวิจัยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทัศนคติเชิงบวกในการสื่อสารในครอบครัว ตลอดจนกิจกรรมของครอบครัวที่เกิดขึ้นหลังผ่านการเข้าร่วมการอบรมเปิดห้องเรียนอบรม (พ่อแม่) เพื่อส่งเสริมบทบาทครอบครัวในการสื่อสารกับบุตรหลานวัยรุ่นเรื่องเพศในจังหวัดสงขลา

คำสำคัญ : เพศเชิงบวก วัยรุ่นเรื่องเพศ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นกำลังเป็นปัญหาสำคัญอย่างมากของสังคมไทย โดยเฉพาะวัยรุ่นที่หันมาสนใจเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควรจากอิทธิพลของสื่อและการสื่อสารในสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ยั่วยุและเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นได้ง่ายขึ้น จากการรายงานขององค์การอนามัยโลก พบว่า แต่ละปีจะมีวัยรุ่นที่คลอดบุตรอยู่ถึงประมาณ 16 ล้านคน โดยอายุเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 15-19 ปี และจากสถานการณ์ในประเทศไทย พบว่า วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์กันมากขึ้น ขณะที่สถานการณ์อัตราคลอดของหญิงอายุ 15 - 19 ปี ในช่วง ปี พ.ศ. 2555 – 2564 มีแนวโน้มลดลงจากอัตรา 53.4 เป็น 24.4 ต่อประชากรหญิงอายุ 15 - 19 ปี 1,000 คน (สำนักอนามัยการเจริญพันธ์, 2564) จากข้อมูลแสดงถึงแนวโน้มของสถานการณ์ดังกล่าวจะลดลง แต่ไม่ได้หมายความว่าปัญหาจะถูกคลี่คลายให้หมดลง พบว่าประเด็น "การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น" จึงเป็นประเด็นสำคัญอันดับต้นๆ ของประเทศไทยที่มีความรุนแรงของปัญหาอย่างต่อเนื่อง ที่ส่งผลกระทบนำไปสู่ภาวะด้อยคุณภาพหลายด้าน

สาเหตุของการตั้งครรภ์วัยรุ่นในปัจจุบันเกิดจากหลายปัจจัย ได้แก่ การขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องเพศ และการคุมกำเนิดที่ถูกต้อง การมีเพศสัมพันธ์จากอิทธิพลของการใช้แอลกอฮอล์และสารเสพติด ความยากจน และการขาดที่ปรึกษา (United Nations Population Fund, 2013) ปัจจุบันมีมาตรการต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไขการตั้งครรภ์และการคลอดในวัยรุ่น เช่น การสอนเพศศึกษาในโรงเรียน การส่งเสริมการใช้ถุงยางอนามัยและการคุมกำเนิดในวัยรุ่น รวมทั้งการบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เป็นมิตร เป็นต้น อย่างไรก็ตามการบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เป็นมิตรในหน่วยงานสังกัดสาธารณสุข ยังมีข้อจำกัดในเรื่องการสื่อสารเชิงบวกในเรื่องเพศ ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเกิดจากทัศนคติของผู้ให้บริการที่ยังคงอนุรักษ์นิยม ไม่กล้าพูดคุยเรื่องเพศอย่างตรงไปตรงมา (จรรยา จันทร์ผ่อง, 2562) ทำให้การจัดการปัญหานี้ไม่ได้ผลที่ดีนัก อีกทั้งยังมีช่องว่างของนโยบายระดับประเทศที่ส่งผลกระทบต่อสภาพปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นไทย เช่น การขาดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนในการแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นที่เป็นเอกภาพในระดับชาติ โดยขาดกลไกการขับเคลื่อนและเชื่อมประสานภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในระดับชาติถึงกลไกเชื่อมประสานระดับท้องถิ่น ทำให้การแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมา

ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามในช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานระดับประเทศได้เข้ามาร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังมากขึ้น มีพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ที่ช่วยให้วัยรุ่นมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ได้รับการบริการอนามัยเจริญพันธุ์ ให้สถานศึกษาจัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องเพศวิถีศึกษา จัดหาและพัฒนาผู้สอนให้สามารถสอนเพศวิถีศึกษา ให้คำปรึกษาในเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแก่นักเรียนหรือนักศึกษา และจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือ และคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรภ์ให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่อง อีกทั้ง มีสวัสดิการจัดหาครอบครัวทดแทนในกรณีที่วัยรุ่นไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองได้ โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดให้จัดตั้ง "คณะกรรมการป้องกันละแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น" เพื่อกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เน้นมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานของเอกชนให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ ความร่วมมือของหน่วยงานหลายภาคส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาตามพระราชบัญญัตินี้

การป้องกันปัญหาวัยรุ่นตั้งครรภ์ จึงเป็นเรื่องสำคัญ นอกเหนือจากโรงเรียนต้องให้ความรู้แก่ตัววัยรุ่นเองเพื่อให้มีภูมิคุ้มกันและมีทักษะในการใช้ชีวิตทางเพศ แล้วครอบครัวก็ต้องเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งหน้าที่สำคัญของพ่อแม่ /ผู้ปกครองในการช่วยให้เด็กมีภูมิคุ้มกันในเรื่องเพศ คือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดผ่านการสนทนาแบบ“เปิดใจคุย” อันเป็นที่มาของการประสานความร่วมมือกับมูลนิธิแพธทูเฮลท์ ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานด้านการพัฒนาสุขภาวะเยาวชนมายาวนาน และร่วมมือกับเชฟรอนมาในหลายโครงการมากกว่าแปดปี เพื่อให้เข้ามาเป็นหน่วยวิชาการและขับเคลื่อนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน ตื่นตัวขึ้นมาร่วมกันออกแบบ วางแผน และดำเนินงานร่วมกัน โดยมีหัวใจสำคัญคือการมีส่วนร่วมของกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครองลุกขึ้นมาเป็นภาคีสำคัญในการร่วมกันพัฒนาและแก้ไขปัญหาสุขภาวะทางเพศของเยาวชนเพื่อป้องกัน แก้ไข และลดผลกระทบอันเกิดจากการใช้ชีวิตทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เอชไอวี และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เกิดเป็นกิจกรรมเปิดห้องเรียน (อบรม) พ่อแม่ เพื่อส่งเสริมการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวก และการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัว ซึ่งได้จัดกิจกรรมดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ปี 2561 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยมีส่วนร่วมขับเคลื่อนกำหนดทิศทาง วางแผนงาน ติดตาม กำกับ และสนับสนุนกิจกรรมเพื่อลดการตั้งครรภ์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์วัยรุ่น สรรหาบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาวะวัยรุ่น เพื่อร่วมดำเนินกิจกรรม ประสานเครือข่ายด้านสังคม และหน่วยงานต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจ และหรือร่วมสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินกิจกรรมสื่อสารกิจกรรม บทเรียนของการพัฒนาความร่วมมือท้องถิ่นเพื่อสุขภาวะของเยาวชนในพื้นที่ ไปยังภาคีต่างๆ ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะสื่อท้องถิ่น และไปสู่พื้นที่อื่นทั้งในและนอกจังหวัดสงขลา และขับเคลื่อนกิจกรรมในบทบาทของวิทยากรกระบวนการ กิจกรรมเปิดห้องเรียน (อบรม) พ่อแม่ ของจังหวัดสงขลา อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานดังกล่าวยังไม่มีการติดตามผลลัพธ์การดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม จึงนำมาสู่การศึกษาเพื่อประเมินผลลัพธ์ของกิจกรรมส่งเสริมการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวกต่อการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวระหว่างบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง กับบุตรหลานวัยรุ่น เพื่อผู้ปฏิบัติงานด้านวัยรุ่น

สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการเปิดห้องเรียน (อบรม) พ่อแม่ และเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานหรือองค์กรในการส่งเสริมการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวกในครอบครัวต่อไป และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถ ใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการจัดบริการส่งเสริมสุขภาพวัยรุ่น โดยให้ครอบครัวมีส่วนร่วมเป็นการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันในการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่น เชื่อมโยงจากบ้านสู่ชุมชน เพื่อให้เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม ลดอัตราการตั้งครรภ์วัยรุ่น อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดการมีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว ลดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัววัยรุ่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) ศึกษาระดับการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวสำหรับผู้ปกครอง ภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวก

2) ประเมินผลการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวของผู้ปกครองกับบุตรหลานวัยรุ่นภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้ใช้แนวทางการสื่อสารในครอบครัวและทฤษฎีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนมาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ของ Mc Leod และ O'Keefe 1972) (Mc Leod และ O'Keefe, 1972) โดยแนวทางการสื่อสารในครอบครัว ประกอบด้วย (1) การสื่อสารในครอบครัวแบบสนับสนุนการสนทนา (Conservation Orientation) ซึ่งรูปแบบการสนทนาจะสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมโดยธรรมชาติและเปิดโอกาสให้สนทนากันได้ทุกเรื่อง (2) การสื่อสารในครอบครัวแบบคล้อยตามกัน (Conformity Orientation) รูปแบบการสนทนาจะเน้นการเชื่อฟังผู้มีอำนาจและส่งเสริมสถานภาพปัจจุบันในระบบครอบครัว ภายใต้กฎเกณฑ์ที่เข้มงวด โดยกิจกรรมภายใต้หลักสูตรโรงเรียนพ่อแม่จะสนับสนุนทักษะการสื่อสารแบบสนับสนุนการสนทนาและลดการสื่อสารแบบคล้อยตามกันผ่านเนื้อหากิจกรรมในหลักสูตร ซึ่งใช้กระบวนการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Perceived Self-Efficacy) ที่เชื่อว่า การตัดสินใจในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นกระบวนการทางความคิดที่เชื่อมระหว่างความรู้และการกระทำซึ่งจะนำไปสู่การลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยสองประการ ได้แก่ ความคาดหวังในผลลัพธ์ (Outcome Expectancies) และความเชื่อในสมรรถนะ (Efficacy Beliefs) โดยในกระบวนการพัฒนาการรับรู้สมรรถนะจะใช้ 1) การใช้ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จของตนเอง (Enactive Mastery Experience) 2) การสังเกตประสบการณ์ของผู้อื่น (Vicarious Experience) 3) การได้รับคำพูดชักจูง (Verbal Persuasion) และ 4) การกระตุ้นทางสรีระ และอารมณ์ (Physiological and Affective Status) และการประเมินผลตามรูปแบบของโดนัลด์ แอล เคิร์กแพทริก (Donald L. Kirkpatrick) ในลักษณะการประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม (Behavior Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่าผู้ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นไปตามความคาดหวังของโครงการหรือไม่

กรอบแนวคิดดังกล่าวได้นำมาออกแบบชุดกิจกรรมของหลักสูตรโรงเรียนพ่อแม่ เพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารภายในครอบครัวที่เป็นแบบสนับสนุนการสนทนาระหว่างบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง กับบุตรหลาน โดยให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีโอกาสเรียนรู้หรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดูแลบุตรหลานกับผู้อื่น ได้รับคำพูดชัดจูงเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ผ่าน 5 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) แนะนำตัวผ่านภาพ 2) เส้นชีวิต 3) ย้อนรอยวัยรุ่น 4) เราทำแบบนี้กับลูกบ่อยไหม และ5) การฟังอย่างตั้งใจ และประเมินผลการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง กับบุตรหลานวัยรุ่น

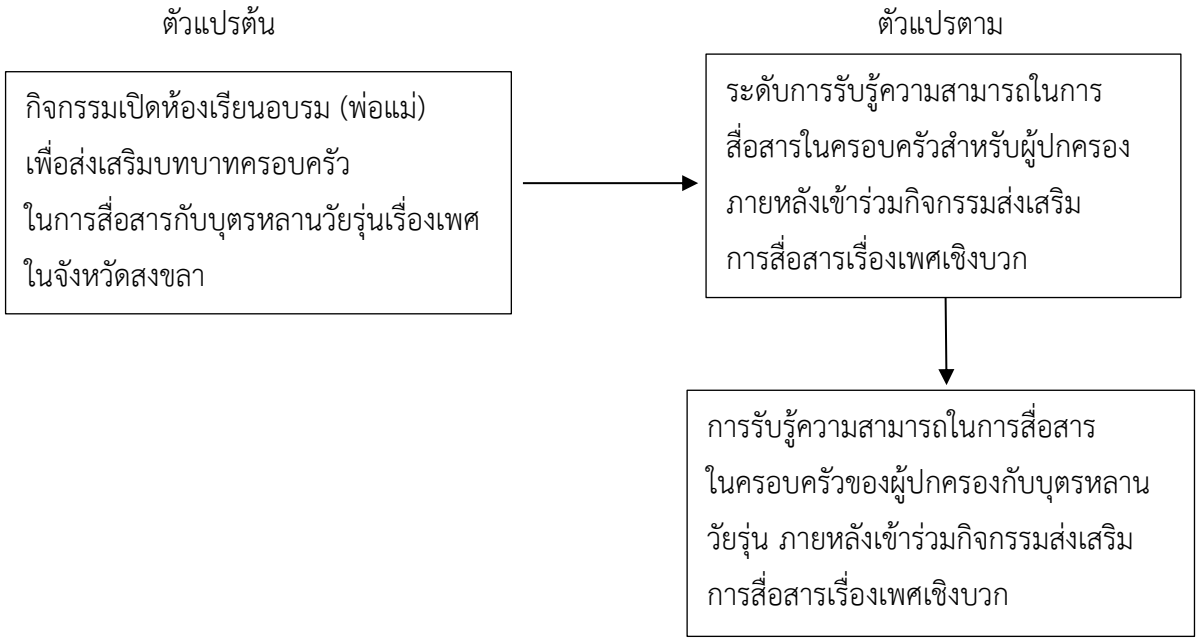

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้แบบสอบถามปลายปิด (Close-ended Questionnaire) และใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองของนักเรียนวัยรุ่น จำนวน 2,160 คน ที่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมของหลักสูตร “โรงเรียนพ่อแม่” กิจกรรมเปิดห้องเรียน (อบรม) พ่อแม่ เพื่อส่งเสริมบทบาทครอบครัวในการสื่อสารกับบุตรหลานวัยรุ่นเรื่องเพศในจังหวัดสงขลา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นร้อยละ 10 - 15 ของประชากร (บุญชม ศรีสะอาด, 2535) ซึ่งการวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 ของประชากรที่ใช้ในการศึกษา คิดเป็นจำนวน 216 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ ข้อมูลของบุตรหลานที่อยู่ในความดูแล บทบาทที่รับผิดชอบ รายได้ ความสัมพันธ์กับบุตรหลาน

ส่วนที่ 2 แบบประเมินการรับรู้ความสามารถ ในการสื่อสารในครอบครัวสำหรับผู้ปกครอง ที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากเครื่องมือของกนกวรรณ หวนศรี และคณะ (กนกวรรณ หวนศรี และคณะ, 2564) ที่ศึกษามาแล้ว และมีลักษณะใกล้เคียงกันนำมาปรับปรุงให้เหมาะสม แบ่งรูปแบบการสื่อสารเป็น 2 ด้าน คือ การสื่อสารแบบสนับสนุนการสนทนาและการสื่อสารแบบคล้อยตามกัน และใช้เกณฑ์การแปลผลของเอสวารา ทำให้สามารถจำแนกรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ แบบปล่อยปละ ปกป้อง เปิดเสรีทางความคิด และเห็นพ้องต้องกัน

แบบประเมินการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวสำหรับผู้ปกครองฉบับนี้ ประกอบด้วยข้อคำถาม 30 ข้อ แบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยกำหนดเกณฑ์ค่าคะแนนเรียงจากน้อยที่สุด (1 คะแนน) ไปมากที่สุด (5 คะแนน) ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ การสื่อสารแบบสนับสนุนการสนทนา (15 ข้อ) และการสื่อสารแบบคล้อยตามกัน (15 ข้อ) โดยหลังจากได้ผลรวมคะแนนการสื่อสารในครอบครัวแต่ละมิติ มาแบ่งระดับคะแนนออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อจำแนกรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวออกเป็น 4 รูปแบบที่สามารถสะท้อนผลสุขภาวะทางเพศสำหรับวัยรุ่นได้ ดังนี้

1) การสื่อสารภายในครอบครัวทั้งแบบสนับสนุนการสนทนาและแบบคล้อยตามกันอยู่ในระดับต่ำ (15 - 45 คะแนน) จัดว่าเป็น ครอบครัวแบบปล่อยปละ

2) การสื่อสารภายในครอบครัวแบบสนับสนุนการสนทนาอยู่ในระดับต่ำ (15 - 45 คะแนน) แต่แบบคล้อยตามกันอยู่ในระดับสูง (46 - 75 คะแนน) จัดว่าเป็น ครอบครัวแบบปกป้อง

3) การสื่อสารภายในครอบครัวแบบสนับสนุนการสนทนาอยู่ในระดับสูง (46 - 75 คะแนน) แต่แบบคล้อยตามกันอยู่ในระดับต่ำ (15 - 45 คะแนน) จัดว่าเป็น ครอบครัวแบบเปิดเสรีทางความคิด

4) การสื่อสารภายในครอบครัวทั้งแบบสนับสนุนการสนทนาและแบบคล้อยตามกันอยู่ในระดับสูง (46 - 75 คะแนน) ครอบครัวแบบเห็นพ้องต้องกัน

การแปลค่าระดับการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวสำหรับผู้ปกครองภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวก โดยใช้สูตรหาความกว้างของอันตรภาคชั้น (จุรีวัญญ์ เพชรศรี, 2556) โดยจะแบ่งการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวสำหรับผู้ปกครองออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{3} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

แบ่งการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวสำหรับผู้ปกครอง โดยกำหนดค่าเฉลี่ยผลรวมเป็น 3 ช่วง ซึ่งแบ่งระดับได้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 2.33	หมายความว่า ระดับการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวสำหรับผู้ปกครองอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.34 – 3.66	หมายความว่า ระดับการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวสำหรับผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.67 – 5.00	หมายความว่า ระดับการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวสำหรับผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย (Reliability) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และแบบประเมินการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวสำหรับผู้ปกครอง เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยนำมาจากแบบประเมินผลของกิจกรรมส่งเสริมการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวกต่อการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวของผู้ปกครองกับบุตรหลานวัยรุ่นของกนกวรรณ หวนศรี และคณะ (กนกวรรณ หวนศรี และคณะ, 2564) ที่ศึกษามาแล้ว และร่วมพัฒนาเครื่องมือ อีกทั้งแบบประเมินดังกล่าวถูกนำไปใช้ประเมินผลในการจัดกิจกรรมหลักสูตร “โรงเรียนพ่อแม่” กิจกรรมเปิดห้องเรียน (อบรม) พ่อแม่ ในส่วนของการจัดกิจกรรมตามชุดกิจกรรมการสื่อสารระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองกับบุตรหลาน เพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางเพศในเยาวชน ได้ผ่านการนำไปใช้ในกิจกรรมโรงเรียนพ่อแม่ไปใช้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชนของจังหวัดสงขลา วิทยากรหลักและวิทยากรกลุ่มย่อยได้ผ่านหลักสูตรการเตรียมวิทยากรหลักสูตร “โรงเรียนพ่อแม่” จากองค์กรแพธทูเฮลท์ และในระหว่างการจัดกิจกรรมมีพี่เลี้ยงจากองค์กรแพธทูเฮลท์ให้คำปรึกษาแนะนำ และร่วมถอดบทเรียนหลังจากการจัดกิจกรรมทุกครั้ง

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยประสานผู้รับผิดชอบงานที่มีการจัดกิจกรรม ชี้แจงแนวทางในการทำวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปกครองที่เคยผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตร “โรงเรียนพ่อแม่” กิจกรรมเปิดห้องเรียน (อบรม) พ่อแม่ เพื่อส่งเสริมบทบาทครอบครัวในการสื่อสารกับบุตรหลานวัยรุ่นเรื่องเพศในจังหวัดสงขลา โดยมีการส่งแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ให้แก่กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมเปิดห้องเรียน (อบรม) พ่อแม่ เพื่อส่งเสริมบทบาทครอบครัว ในการสื่อสารกับบุตรหลานวัยรุ่นเรื่องเพศ ในจังหวัดสงขลา ใช้เวลาในเก็บข้อมูล 2 เดือน (พฤษภาคม – มิถุนายน 2566)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด

2. การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 การรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวสำหรับผู้ปกครอง วิเคราะห์โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินผลการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัว ภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวก ตามรูปแบบของโดนัลด์ แอล เคิร์กแพทริก (Donald L. Kirkpatrick) ในลักษณะการประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม (Behavior Evaluation)

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ผลการวิจัยดังนี้

1.ข้อมูลทั่วไป กลุ่มตัวอย่าง 216 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 95.8) มีอายุเฉลี่ย 43.71 ปี (S.D.=9.6) เกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 94.4) สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 56.0) ส่วนมากอาศัยอยู่ด้วยกันกับคู่สามีภรรยา (ร้อยละ 75.5) เกือบครึ่งประกอบอาชีพรับราชการ (ร้อยละ 41.7) รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 25.5) บทบาทในการดูแลบุตรหลานส่วนใหญ่เป็นมารดา (ร้อยละ79.2) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง (n = 216)

ข้อมูลทั่วไป	**จำนวน**	**ร้อยละ**
เพศ		
หญิง	207	95.8
ชาย	9	4.2
อายุ (ปี) (Min = 27 , Max = 63 , $\overline{X}$ = 43.71, SD = 9.40)		
< 30	13	6.01
30 - 40	67	31.01
41 - 50	80	37.04
51 - 60	52	24.08
> 60	4	1.86
ศาสนา		
พุทธ	204	94.4
อิสลาม	12	5.6
อื่นๆ	-	-
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	-	-
ประถมศึกษา	-	-

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
มัธยมศึกษาตอนต้น	4	1.9
มัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช.	27	12.5
ประกาศนียบัตร อนุปริญญา /ปวส.	35	16.2
ปริญญาตรี	121	56.0
ปริญญาโท หรือสูงกว่า	29	13.4
สถานภาพสมรส		
โสด (กรณีที่ผู้ปกครองเป็นญาติพี่น้อง เช่น พี่สาว น้า อา)	12	5.6
อยู่ด้วยกัน	163	75.5
หย่าร้าง	28	13.0
แยกกันอยู่ (ไม่ได้หย่าร้าง)	-	-
คู่สมรสถึงแก่กรรม	13	6.0
อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	5	2.3
เกษตรกรรม	-	-
ค้าขาย	38	17.5
รับจ้าง	55	25.5
รับราชการ	90	41.7
อื่นๆ (เช่น ธุรกิจส่วนตัว แม่บ้าน)	28	13.0
บทบาทที่เกี่ยวข้องกับบุตรหลาน		
บิดา	13	6.0
มารดา	171	79.2
อื่นๆ (เช่น น้า ยาย ป้า)	32	14.8
รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)		
(Min = 9,000, Max = 150,000, $\overline{X}$ = 42,273.15, S.D. = 30,556.61)		
< 10,000	4	1.85
10,001 – 20,000	52	24.08
20,001 – 30,000	51	23.61
> 30,000	109	50.46

2. ข้อมูลการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัว พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถในการสื่อสาร เท่ากับ 3.67 (S.D.=0.92) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารของผู้ปกครอง พบว่า สนใจรับฟังเมื่อลูกเล่าเรื่องที่ได้กระทำในแต่ละวัน มีค่าเฉลี่ย

สูงสุด ($\overline{X}$ = 4.62 ,S.D. = 0.56) รองลงมาคือ รับฟังเรื่องราวที่ลูกของท่านเล่าได้ทุกเรื่อง ($\overline{X}$ = 4.59 , S.D. = 0.56) และน้อยที่สุดคือ แสดงความไม่พอใจหรือรำคาญใจต่อความคิดเห็นของลูกที่ขัดแย้งกับท่าน ($\overline{X}$ = 2.50 ,S.D. = 1.13) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวสำหรับผู้ปกครองภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการสื่อสาร ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน การรับรู้ความสามารถในการสื่อสารทั้งรายด้านและโดยรวมของผู้ปกครอง (n=216)

การรับรู้ความสามารถในการสื่อสาร	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. คอยเป็นที่ปรึกษาให้ลูกเมื่อลูกคบเพื่อนต่างเพศ	4.35	0.67	มาก
2. มีส่วนร่วมตัดสินใจเรื่องต่างๆ เช่น การเรียน การคบเพื่อนต่างเพศร่วมกับลูกได้	4.26	0.68	มาก
3. สอบถามความคิดเห็นของลูกเมื่อมีการสนทนากันในครอบครัว	4.47	0.57	มาก
4. สนับสนุนให้ลูกมีความคิดเห็นเป็นของตัวเอง ไม่คล้อยตามผู้อื่น	4.33	0.62	มาก
5. สอนให้ลูกมองเรื่องเพศเป็น 2 ด้าน ทั้งด้านดี และไม่ดี	4.37	0.69	มาก
6. ฟังเรื่องราวที่ลูกของท่านเล่าได้ทุกเรื่อง	4.59	0.56	มาก
7. พูดคุยกับลูกได้แทบทุกเรื่อง รวมทั้งเรื่องเพศและการคบเพื่อนต่างเพศ	4.40	0.70	มาก
8. เน้นย้ำให้ลูกปฏิบัติตามแบบแผนของครอบครัว เช่นกลับบ้านไม่เกินสองทุ่ม	3.80	0.94	มาก
9. ชี้แจงกับลูกว่าสามารถเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาได้เองเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่	3.54	1.14	ปานกลาง
10. ยึดถือความคิดเห็นของท่านเป็นใหญ่ ด้วยถือว่าอาบน้ำร้อนมาก่อน	2.96	1.28	ปานกลาง
11. สอนลูกว่าไม่ควรนำเรื่องเพศมาพูดคุยในครอบครัว	2.76	1.20	ปานกลาง
12. สอนให้ลูกเป็นเด็กว่านอนสอนง่าย ไม่โต้ถียง	2.93	1.17	ปานกลาง
13. แสดงความไม่พอใจหรือรำคาญใจต่อความคิดเห็นของลูกที่ขัดแย้งกับท่าน	2.50	1.13	ปานกลาง
14. ปฏิเสธการรับฟังความคิดเห็นของลูกเรื่องเพศ หรือการมีแฟน	2.53	1.24	ปานกลาง
15. พูดคุยอย่างเป็นกันเองกับลูกเรื่องเพศ หรือการมีแฟน	3.98	1.04	มาก
16. พูดคุยกับลูกเป็นเวลานานในเรื่องเพศ หรือการมีแฟน	3.56	0.81	ปานกลาง
17. สนับสนุนให้ลูกแสดงความคิดเห็นในเรื่องเพศ หรือการมีแฟนได้อย่างเปิดเผย	3.98	0.72	มาก
18. พูดคุยกับลูกอย่างสนุกสนานแม้มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน	3.98	0.71	มาก
19. ใส่ใจในอารมณ์และความรู้สึกของลูก	4.41	0.66	มาก
20. สนใจรับฟังเมื่อลูกเล่าเรื่องที่ได้กระทำในแต่ละวัน	4.62	0.56	มาก
21. พูดคุยกับลูกในเรื่องเป้าหมายชีวิต การเรียน การทำงาน และการมีครอบครัว	4.31	0.65	มาก
22. ตั้งใจรับฟังความคิดเห็นของลูกแม้ว่าลูกจะคิดแตกต่างหรือไม่เห็นด้วยกับท่านก็ตาม	4.29	0.59	มาก
23. สั่งสอนลูกได้ว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำในการมีแฟน	3.96	0.89	มาก
24. ตัดสินใจเรื่องการมีแฟน หรือการคบเพื่อนต่างเพศแทนลูกได้	2.83	1.22	ปานกลาง
25. บอกให้ลูกเชื่อฟังและเคารพการตัดสินใจของท่าน เมื่อลูกมีปัญหาในเรื่องต่างๆ	3.04	1.21	ปานกลาง

การรับรู้ความสามารถในการสื่อสาร	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
26. สอนให้ลูกไม่เถียง	2.84	1.30	ปานกลาง
27. สอนให้ลูกปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น ไม่ท้องก่อนแต่ง	3.72	1.05	มาก
28. ปฏิเสธเมื่อลูกปรึกษาเรื่องการมีแฟน หรือการมีเพศสัมพันธ์	2.62	1.17	ปานกลาง
29. บอกหรือห้ามปรามลูกว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ โดยไม่ชี้แจงเหตุผลกับลูก เช่น ห้ามกลับบ้านดึก ห้ามมีแฟน	2.83	1.34	ปานกลาง
30. ควบคุมกิจกรรมต่างๆ ภายในบ้านของลูก เช่น เวลากลับบ้าน เวลาเล่นเกมส์	3.07	1.07	ปานกลาง
รวม	**3.67**	**0.48**	**มาก**

3. ข้อมูลการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัว พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารแบบสนับสนุนการสนทนาของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 55.81 (SD = 8.67) ขณะที่ค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารแบบคล้อยตามกันเท่ากับ 54.08 (S.D.=8.43) โดยใช้เกณฑ์การแปลผลการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวของ กนกวรรณ หวนศรีและคณะ (กนกวรรณ หวนศรี และคณะ, 2564) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารทั้งรายด้านและโดยรวมของผู้ปกครอง (n=216)

การรับรู้ความสามารถในการสื่อสาร	$\overline{X}$	S.D.
สนับสนุนการสนทนา	55.81	8.67
คล้อยตามกัน	54.08	8.43

4. การจำแนกตามรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว 4 มิติ พบว่า ครอบครัวเกินครึ่งจัดอยู่ในกลุ่มครอบครัวที่เห็นพ้องต้องกันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.78 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปกป้องน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.00 ใช้เกณฑ์การแปลผลของเอสวารา ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว (n=216)

รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ปล่อยปละ	7	2.30
ปกป้อง	6	2.00
เปิดเสรีทางความคิด	35	11.40
เห็นพ้องต้องกัน	168	77.78

5. ผลการศึกษาการประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังเข้ารับการฝึกอบรม (Behavior Evaluation) ในการสื่อสารระหว่างพ่อแม่/ ผู้ปกครองกับวัยรุ่นเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางเพศในเยาวชน พบว่า ครอบครัวเกินครึ่งนำความรู้ไปปรับใช้ในการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรหลานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.78

ภาพที่ 2 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างการประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังเข้ารับการฝึกอบรม (Behavior Evaluation) ในการสื่อสารระหว่างพ่อแม่/ผู้ปกครองกับวัยรุ่น (n=216)

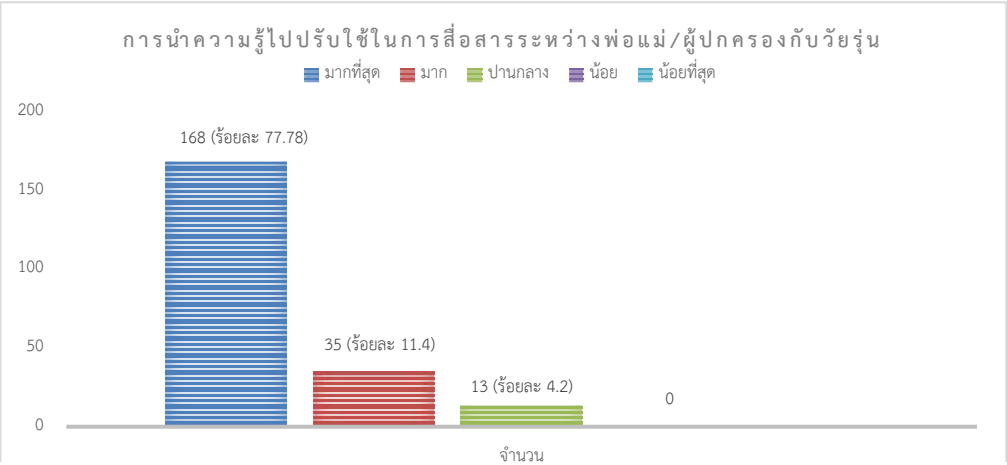

อภิปรายผล

ผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่าผู้ปกครองมีระดับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการสื่อสารในครอบครัวระดับมาก ภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวก ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังเข้ารับการฝึกอบรม (Behavior Evaluation) ในการสื่อสารระหว่างพ่อแม่/ผู้ปกครองกับวัยรุ่นเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางเพศในเยาวชน เป็นเพราะ บิดามารดา และผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการสื่อสารเรื่องเพศมีบทบาทสำคัญ การพัฒนาศักยภาพผู้ปกครองในการสื่อสารกับบุตรหลานเกี่ยวกับการเริ่มมีเพศสัมพันธ์ และการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย ภายหลังจากกลุ่มตัวอย่างกลับไปสื่อสารกับบุตรหลานวัยรุ่นของตนเองที่บ้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเชิงบวกในการสื่อสารเรื่องเพศ มีการควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี จากคำพูดของผู้ปกครองที่ว่า “ต้องเริ่มที่จะพูดกับลูกก่อน ไม่ใช้อารมณ์” หรือ “ถามความคิดเห็นของลูก ตอนฟังพยายามระงับใจไม่ให้โมโห” โดยใช้วิธีการที่ได้รับการฝึกอบรมที่ผ่านเช่น เช่น ดึงสายรัดข้อมือ (Wristband) ที่มีข้อความ “ฟังก่อนอย่าเพิ่งปี๊ด” ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อระงับอารมณ์โกรธ โมโห เป็นวิธีการควบคุม ระงับอารมณ์โกรธวิธีการหนึ่งที่นำกลับมาใช้ที่บ้าน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของกิจกรรมเปิดห้องเรียนอบรม (พ่อแม่) เพื่อส่งเสริมบทบาทครอบครัวในการสื่อสารกับบุตรหลานวัยรุ่นเรื่องเพศในจังหวัดสงขลา ทำให้ผู้ปกครองของวัยรุ่นมองเห็นปัญหา และความสำคัญในการพูดคุยเรื่องเพศกับบุตรหลานของตนเอง อีกทั้งได้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับครอบครัวอื่น ผู้ปกครองได้รับข้อมูลที่ทำให้เกิดความเข้าใจในความต้องการของลูกวัยรุ่นมากขึ้น และรับรู้สถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับความเสี่ยงทางเพศในสังคมปัจจุบันที่ครอบครัวต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา นำไปสู่การที่ผู้ปกครองมีความสะดวกใจมากขึ้นที่จะพูดคุย ประกอบกับบรรยากาศในการทำกิจกรรมกลุ่มกลุ่มเน้นการมีส่วนร่วมให้โอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

ผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมส่งเสริมการสื่อสาร เรื่องเพศเชิงบวก มีการส่งเสริมทำให้การรับรู้ความสามารถในการสื่อสารเรื่องเพศในครอบครัวอยู่ในระดับมาก โดยส่งเสริมให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเปิดตนเองในการสนทนา และรับฟังความคิดเห็นของบุตรหลานได้มากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องเพศ และลดการแสดงอำนาจเพื่อให้บุตรหลานเชื่อฟัง จะเห็นได้ว่า ผู้ปกครองมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการสื่อสารในครอบครัวในทางที่ดีขึ้น โดยนำทักษะการสื่อสารที่ผ่านการฝึกปฏิบัติไปใช้ในสถานการณ์จริงกับบุตรหลานของตนที่บ้าน มีทัศนคติเชิงบวกในการสื่อสารเรื่องเพศที่เพิ่มขึ้น มีการควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี การฝึกทักษะการสื่อสาร เป็นการสร้างประสบการณ์ตรง ได้ช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ปกครอง เป็นไปตามแนวคิด Self-efficacy ของ Bandura 1977 (Bandura, 1997) ที่กล่าวไว้ว่าบุคคลที่มีการรับรู้สมรรถนะของตนเองสูงจะมีความพยายามในการทำพฤติกรรมโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผู้รับผิดชอบงานวัยรุ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการจัดบริการส่งเสริมสุขภาพวัยรุ่น โดยให้ครอบครัวมีส่วนร่วมเป็นการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน ในการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่น เชื่อมโยงจากบ้านสู่ชุมชน เพื่อให้เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม ลดอัตราการตั้งครรภ์วัยรุ่น

1.2 ด้านนโยบาย บิดา มารดา และผู้ปกครองซึ่งเป็นแหล่งความรู้ที่ใกล้ตัวลูกมากที่สุดยังขาดความรู้ในการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรหลานอยู่มาก อีกทั้งยังมีทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศเชิงลบอยู่ ส่งผลให้ยังขาดทักษะในการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรหลาน จึงควรมีมาตรการ การประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่นกับครอบครัว เช่น สาเหตุและอาการของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ และวิธีการป้องกันตนเองจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ วิธีการป้องกันตนเองจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ การป้องกันตั้งครรภ์และการใช้ถุงยางอนามัย วิธีการจัดการกับความต้องการทางเพศด้วยตนเอง นอกจากนี้ควรเสนอให้มีการจัดทำสื่อหลากหลายสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว เช่น สื่อออนไลน์ มัลติมิเดีย ข่าวสารทางวิทยุ หรือสื่อทางสังคมออนไลน์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

บุคลากรทีมสุขภาพหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการนำรูปแบบกิจกรรมนี้ไปใช้ ในการสร้างความตระหนักและฝึกทักษะการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวกตามความเหมาะสม เพื่อประโยชน์สูงสุดในการลดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น รวมทั้งมีการวิจัยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทัศนคติเชิงบวกในการสื่อสารในครอบครัว รวมถึงกิจกรรมของครอบครัวที่เกิดขึ้นหลังผ่านการเข้าร่วมการอบรมเปิดห้องเรียนอบรม (พ่อแม่) เพื่อส่งเสริมบทบาทครอบครัวในการสื่อสารกับบุตรหลานวัยรุ่นเรื่องเพศในจังหวัดสงขลา

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ หวนศรี และคณะ. (2564). ผลของกิจกรรมส่งเสริมการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวกต่อการรับรู้ความสามารถในการสื่อสารในครอบครัวของผู้ปกครองกับบุตรหลานวัยรุ่น. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 15(1) : 47-58.

จุรีวัญญ์ เพชรศรี. (2556).ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อสวัสดิการสังคมในเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. (สารนิพนธ์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์). มหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

จรรยา จันทร์ผ่อง. (2562). บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการสื่อสารเรื่องเพศกับลูก. *Nursing Science Journal of Thailand*, 37(1) : 4-16.

นวลฉวี ประเสริฐสุข. (2562). สื่อสารอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างสุขในครอบครัว. *Veridian E-Journal, Slipakorn University*, 8(2) 737-747.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น,

มธุรดา เจริญทวีทรัพย์. (2545). *แนวทางในการสื่อสารเรื่องเพศศึกษาในครอบครัวของพ่อแม่ที่มีลูกวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มูลนิธิแพธทูเฮลท์ (path2health foundation). (2559). *ผู้ใหญ่เปิดใจ ลูกหลาน (รัก) ปลอดภัย คำแนะนำสำหรับพ่อแม่และผู้ใหญ่ในการสื่อสารเรื่องเพศอย่างสร้างสรรค์กับลูกหลานที่กำลังเติบโตเป็นวัยรุ่น.* กรุงเทพฯ: บริษัท เชฟรอนประเทศไทยสำรวจและผลิต จำกัด.

วรรณศิริ ประจัญโน และราตรี อร่ามศิลป์. (2559). การสื่อสารเรื่องเพศของพ่อแม่กับลูกวัยรุ่นในครอบครัว. *วารสารวิชาการสุขภาพภาคเหนือ*, 3(2) :31-40.

สำนักอนามัยการเจริญพันธ์. (กรกฎาคม 2564). มาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตร สำหรับวัยรุ่นและเยาวชน ฉบับ พ.ศ.2566. น.2

องค์การแพธ (PATH). (2555). *คู่มือการจัดกิจกรรมการสื่อสารระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง กับบุตรหลานเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางเพศในเยาวชน.* กรุงเทพฯ: โครงการก้าวย่างอย่างเข้าใจ องค์การแพธ (PATH).

Bandura, A. (1997). Self-Efficacy: The Exercise of Control. New York: W.H. Freeman and Company.

Mc Leod, J.M. & O'Keefe, G.J. (1972). Socialization perspective and communication research. In F.G. Kline & P. Tichenor (Eds.), Current perspective in mass

United Nations Population Fund . (2013). *Motherhood in childhood facing the challenge of adolescent pregnancy.* New York: United Nations Population Fund .